

Innst. 276 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:81 S (2014–2015)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Hans Fredrik Grøvan, Geir S. Toskedal og Anders Tyvand om å iverksette en handlingsplan mot antisemittisme

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sikre at lærerutdanningen får en sterkere vektlegging av kunnskap om antisemittisme og holocaust.
2. Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette universitetsprofessorater i jødedom og i antisemittisme, for å styrke lærerutdanningen på disse områdene.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at læreplanen for grunnskole og videregående skole omfatter forebygging av antisemittisme, herunder obligatorisk undervisning om antisemittisme og holocaust i relevante fag og bedre læringsmateriell som vektlegger økt kunnskap og holdningsskappende arbeid.
4. Stortinget ber regjeringen sikre bedre økonomiske støtteordninger slik at klasser på ungdomstrinnet eller videregående skole får mulighet til å dra på studietur til tidligere konsentrasjonsleirer, uten at dette kommer i konflikt med gratisprinsippet.
5. Stortinget ber regjeringen sikre at Holocaustdagen markeres årlig på alle skoler. Det bør utarbeides et tilpasset undervisningsopplegg til en slik markering.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Christian Tynning Bjørnø, lederen Trond Giske, Martin Henriksen, Tone Merete Sønsterud og Marianne Aasen, fra Høyre, Henrik Asheim, Norunn Tveiten Benestad, Kent Gudmundsen og Kristin Vinje, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bente Thorsen, fra Kristelig Folkeparti, Anders Tyvand, fra Senterpartiet, Anne Tingelstad Wøien, fra Venstre, Iselin Nybø, og fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, viser til representantforslaget.

Komiteen viser til at diskriminering og forfølgelse av jøder som sosial og religiøs gruppe har en århundrelang historie hvor nazistenes industrielle utryddelse av seks millioner jøder er historiens aller tristeste kapittel.

Komiteen viser til at hat mot mennesker med jødisk opprinnelse ser ut til å være økende i Europa og i Norge. Nylige hendelser i Paris og København og tidligere angrep mot synagogen i Oslo viser at arbeidet for å bekjempe jødehat og antisemittisme er viktig.

Komiteen mener holdningsarbeid og kunnskapsformidling i skolen er viktig, og viser til 2011-tallene fra Oslo-skolen, som viser at hver tredje ungdomselev med jødisk bakgrunn har minst 2–3 negative hendelser i måneden knyttet til sin religiøse bakgrunn, og videre at omtrent halvparten av alle elever svarer at ordet «jøde» er brukt til å beskrive noe negativt.

Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev 24. april 2015 til komiteen er åpen for å utarbeide en handlingsplan mot jødehat og antisemittisme.

Komiteen viser til at jødene er en av de folkegruppene som opp gjennom historien har vært mest utsatt for forskjellsbehandling, rasisme og overgrep.

Komiteen viser til at antisemittismen har lange og mørke tradisjoner i Europa. Antisemittismen oppstod ikke med holocaust, og den ble ikke utryddet med holocaust. Jøder har vært utsatt for forfølgelse og diskriminering i ulike former gjennom to tusen år, og i Norges egen grunnlov fra 1814 var jødene utelukket fra adgang til riket, før paragrafen ble opphevet i 1851. Nå er antisemittismen igjen på fremmarsj både i Europa og i vårt eget land.

De tre siste årene har vi opplevd flere angrep der tilfeldige jøder er rammet, kun fordi de er jøder. Senest angrepet i København, der en jødisk frivillig vakt ved en jødisk konfirmasjon ble skutt og drept. Slike holdninger kan ikke overses, og det er nødvendig å legge ned en betydelig innsats for å forebygge og bekjempe antisemittisme.

Komiteen mener det er behov for å utarbeide en handlingsplan mot jødehat, og mener arbeidet med dette bør iverksettes snarest. Komiteen mener en slik plan bør bygge på de gode erfaringene norske myndigheter har gjort i kampen mot antisemittiske elementer fra høyreekstreme miljøer.

Komiteen viser til kartleggingen av rasisme og antisemittisme i ungdomsskolen utført av analysebyrået Perduco i 2011, som viste at 51,5 prosent av elevene svarer at ordet «jøde» har blitt brukt til å beskrive noe negativt, og at andelen jødiske barn som opplever negative hendelser minst to til tre ganger månedlig på grunn av sin religiøse bakgrunn, er 33,3 prosent.

Komiteen fremmer med dette følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en handlingsplan mot antisemittisme.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at departementet i forbindelse med utarbeiding av en handlingsplan mot jødehat og antisemittisme vil vurdere forslagene som fremkommer i representantforslaget, i tillegg til andre tiltak som kan forhindre rasisme og antisemittisme.

Flertallet viser til at Kunnskapsdepartementet fikk en éngangsbevilgning fra Stortinget i 2013, som ble benyttet til ulike tiltak mot antisemittisme, og at departementet i 2015 fikk midler til arbeid med Mosaik Trossamfund.

Tallene i kartleggingen ovenfor viser at skolen er sentral i arbeidet mot antisemittisme. Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener

undervisning om holocaust og antisemittisme må styrkes i relevante fag, slik at elevene får god kunnskap om jødene situasjon både i et historisk og et nåtidig perspektiv. For å få til dette er det viktig at også lærerne har kunnskap om antisemittisme, jødehat og rasisme. Derfor bør kunnskap om antisemittisme styrkes i lærerutdanningen, både faglig og didaktisk. Det er også behov for mer forskning på dette feltet, og dette medlem ber departementet i arbeidet med handlingsplanen å vurdere tiltak for å styrke denne forskningen.

Mange skoleklasser på ungdomstrinnet eller videregående skolenivå har vært på studietur til konsentrasjonsleirer, for selv å kunne se hvilke forhold jøder hadde under andre verdenskrig. Dette medlem mener det er viktig at de økonomiske støtteordningene gjør det mulig å fortsette med slike turer, uten at dette kommer i konflikt med gratisprinsippet.

Komiteen mener det er i barne- og ungdomsårene det skapes holdninger som man har med seg resten av livet. Komiteen viser til at skolen har unik mulighet til å forebygge antisemittisme og rasistiske holdninger hos barn og unge, som fellesarena der elever med ulik bakgrunn møtes. Skolen har også en plikt til å forebygge antisemittisme og rasisme fordi alle elever, ifølge opplæringsloven § 9a, har rett til et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er positive til forslaget om en handlingsplan, og ser dette som en fortsettelse av det arbeidet den rød-grønne regjeringen satte i gang for å bekjempe antisemittisme og rasisme i skolen.

Disse medlemmer viser til at daværende kunnskapsminister, Kristin Halvorsen, i kjølvannet av meldinger om en økning i antisemittiske holdninger i skolen, blant annet i en reportasje i NRK Dagsrevyen 13. mars 2010, oppnevnte en gruppe som skulle legge frem forslag om «hvordan skolen systematisk og helhetlig kan arbeide mot rasisme, antisemittisme og diskriminering på bakgrunn av elevers etniske, religiøse eller kulturelle tilhørighet». Rapporten Det kan skje igjen ble overlevert i januar 2011. Den inneholdt 39 konkrete tiltak som gruppen anbefalte å gjennomføre i skolen. Disse medlemmer viser til at den rød-grønne regjeringen fulgte opp disse anbefalingene i Meld. St. 22 (2010–2011) Motivasjon – Mestring – Muligheter. I meldingen ble det blant annet lagt frem forslag om å utvikle en helhetlig pedagogisk ressurs for skolens arbeid mot antisemittiske og rasisme, med utgangspunkt i læreplanverket, å utvikle et etterutdanningsopplegg for lærere om

temaene antisemittisme og rasisme og oppfordre skolene til å markere Holocaust-dagen.

Disse medlemmer viser til at i Det kan skje igjen ble lærerens rolle i arbeidet mot antisemittisme og rasisme fremhevet som særlig viktig. Som oppfølging av rapporten, og Meld. St. 22 (2010–2011), ga den rød-grønne regjeringen derfor Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utvikle et kursopplegg rettet mot lærere i videregående skole. Utdanningsdirektoratet ba HL-senteret, EWC og ILS utvikle opplegget. Resultatet er kursopplegget Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme, DEMBRA. Disse medlemmer viser til at prosjektperioden for DEMBRA går ut i 2016, og opplegget er i dag gjort til en del av det forebyggende arbeidet mot radikalisering og voldelig ekstremisme. Disse medlemmer er glad for at regjeringen nå fortsetter det viktige arbeidet mot antisemittisme og rasisme i skolen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 21. mai 2015

Trond Giske

leder

Komiteens tilråding

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen legge frem en handlingsplan mot antisemittisme.

II

Dokument 8:81 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Hans Fredrik Grøvan, Geir S. Toskedal og Anders Tyvand om å iverksette en handlingsplan mot antisemittisme – vedlegges protokollen.

Iselin Nybø

ordfører

